BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 57-lea
8 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării Dir. G-le P. T. T. Nr. 24.464/939

Nr. 243 Miercuri 4 Septembrie 1940
8 Pagini
P IIII

ABONAMENTE
IN ȚARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE
IN ȚARA
pe un an la
UNIVERSUL COPIILOR
ZIARUL CĂLĂTORIILOR,
VESELIA, RADIO UNIV.
și UNIV. LITERAR câte 220 lei
UNIV.-SPORT 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICĂ A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Trăim clipa cea mai întunecată a istoriei noastre. Prin arbitrajul de la Viena se prăbușește într'o zi idealul etern al unui neam, dreptatea milenară a unei națiuni, temelia cea mai puternică a unei țări. Pierdem fără luptă, cu armele netrebnice în mână, jumătate din Ardealul dobândit țării prin jertfa sutelor de mii de morți și prin voința liber și solemn exprimată a tuturor copiilor lui.

Il pierdem în numele unei păci, pe care n'o avem; în numele unei dreptăți, care ni se tăgăduește; în numele unei ordine noi, care va fi isvorul nesecat al unor vremuri turburi de-alungul deceniilor, ce vor veni.

Nedreapta dominație secular va apăsa din nou milioanele de Români rămași peste hotare trase prin silnicie, fără nici o îndreptățire etnică sau istorică, politică sau morală.

Revizionismul își schimbă țara—de rândul acesta pe bună dreptate. Indignarea, pe care o trezește lovitura mortală, nu se va potoli niciodată. Liniștea și pacea nu se vor putea restabili niciodată, dacă nedreptatea nu va fi reparată. Uitarea nu va reveni niciodată. Națiunile pot avea eclipse trecătoare; conducătorii lor se pot încărca de grele răspunderi; împrejurările internaționale pot fi neprielnice, dar drepturile eterne ale națiunilor nu se pot prescrie și sufletul neamurilor nu se poate prăbuși pentru totdeauna în rușinea renunțărilor fără luptă, a greșelilor fără răspundere sau a așteptărilor fără speranță.

Neamul românesc întreg nu va uita nici nu va ierta. El își reia doliul întrerupt pentru prea scurtă vreme. Un blestem greu geme azi în gâtlejurile amuțite de uimire și de mânie, dar de pe pământul din nou robit al Ardealului și de pe pământul amenințat al țării se ridică istorică protestarea solemnă, care va fi pârghia luptei, ce va începe mâine.

I. LUGOSIANU

MARI MANIFESTAȚII PATRIOTICE IN ARDEAL ȘI CAPITALĂ

MANIFESTAȚIA DELA CLUJ

Ziarul „*Tribuna*", care a apărut eri seară la Cluj, publică următoarea dare de seamă a manifestației ce s'a ținut eri în capitala ardealului:

Cluj, 31. — Hotărirea dela Viena a ajuns la cunoștința opiniei publice ardelene, ca un ecou funerar care răsvrătește și ridică în tumult tot ceeace este viață, împotriva spectrului sinistru al morții.

Ea a ridicat în iureș de protestare, întreagă populația românească a Ardealului; ea a deslănțuit furtuna de împotrivire a unui neam care a avut o mie de ani dreptate, dar nu și-a putut-o dobândi, până nu a cucerit-o prin luptă.

Arbitrajul dela Viena l-au făcut oameni.

Oamenii sunt trecători și supuși greșelilor, dar dreptatea este Dumnezeiască și eternă.

Noi nu suntem împotriva Germaniei și Italiei. Vrem însă cu prețul vieții noastre să se țină seamă, atunci când este vorba de România și fiii săi, de supremele interese de viață ale poporului român.

Am crezut că pacea Europei Centrale își va găsi o albie de stabilitate, prin comprehensiune și sacrificii reciproce.

Am crezut că se va face dreptate.

Am crezut...

MANIFESTAȚIA DE IMPOTRIVIRE DELA CLUJ

Vineri seară, zeci de mii de Români din capitala Ardealului, au ieșit sub cerul liber și instalați, pentru a-și striga profunda lor revoltă, împotriva unei judecăți care tinde să îi ducă în robie. Pe marile bulevarde ale Clujului, în Piața Unirii, în fața Primăriei, în fața Lupoaicei și în fața Rezidenței, mulțimea a dat glas viforos hotărîrei de a rezista cu prețul vieții.

Această mare manifestație spontană a zecilor de mii de Români, tălmăcește voința tuturor sufletelor românești a celor prezente și a celor din eternitate, de a nu se lăsa nici un grumaz de Român sub jug strein.

Ea este nestăvilită, ca ploaia, ca viforul, ca marea tulburată. Ecourile ei se întind până la îndepărtatele margini ale voinței omenești, unde începe cântecul morții.

„Cu moartea pre moarte călcând și viață dăruindu-ne" — aceasta este hotărîrea milioanelor de suflete ardelene.

Să se audă !...

CUM A DECURS MANIFESTAȚIA

La orele 8 seara miile de români clujeni s'au adunat la Universitate, de unde în frunte cu tricolorul au pornit într'o impresionantă coloană de câte 6 inși prin Piața Unirii spre rezidența regală purtând pe buze imnul răsvrătirii românești și al hotărîrii nestrămutate de a nu ceda nici o brazdă.

„Nici o brazdă" — a fost imensul strigăt de afirmare care isbucnea tumultuos din piepturile răsvrătite de nedreptatea ce se face neamului românesc.

Pe buze cu versurile lui Mureșeanu „Murim mai bine'n luptă cu glorie deplină, decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ", impresionanta coloană a străbătut Piața Unirii și str. Memorandului și s'a oprit în fața Rezidenței, unde s'a improvizat o tribună.

Cu ochii fulgerând răsvrătirea s'au ridicat oratorii, fiii ei românești, crescuți din cremenea pământului și au vorbit așa cum nația a vrut să-i audă de mult.

„Nici un petec de pământ"... „Vrem să murim apărându-ne fruntariile, onoarea și demnitatea națională"... „Ardealul nu înțelege să fie ciuntit". „Vrem război", — acestea au fost frazele răspicate și dârze, frazele de cremene și oțel, frazele vrerii nestrămutate a Națiunii românești.

Imensa suflare românească s'a reîntors apoi prin str. N. Iorga în Piața Unirii unde s'a oprit în fața Lupoaicei. Aici sufletele românești s'au deslănțuit în furtuna răsvrătirii. Aceiași fii de cremene s'au ridicat viforos împotriva dictatului dela Viena. Apoi furtuna de vrere românească s'a oprit o clipă. Un crainic a anunțat un moment de reculegere pentru memoria celor cari s'au jertfit pentru Patrie și în memoria acelor fii ai neamului cari s'au jertfit pentru idealurile lor.

Marea de români cu sângele clocotind, cu plânsul reținut dureros, cu pumnii încleștați a îngenunchiat și a intonat cu lacrămile curgând șiroaie:

Cu noi e Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați!...

In plânsul celor îngenunchiați în Piața Unirii, durerea întregului neam se revărsa ca o îmbălsămare, ca o întărire de suflete.

TELEGRAMA ARDEALULUI CATRE REGE

Tumultuoasa suflare românească s'a ridicat apoi și a pornit să-și facă vrerea sa auzită acolo unde trebue.

Purtate de forța magică a entuziamului și răzvrătirii în fața nedreptății, sufletele fiilor neamului au purces în cântece către Poșta centrală de unde s'a expediat Majestății Sale Regelui o telegramă.

Mulțimea întoarsă în Piața Unirii și-a continuat manifestația:

Vrem dreptate!
Nici o brazdă!
Vrem războiu!

Clopotele s'au tras în dungă...

MARI DEMONSTRAȚII DE PROTEST LA SIBIU

Sibiu, 1 Septembrie

Azi, Sibiul a trăit clipe de înaltă însuflețire națională.

La ieșirea dela catedrală, un locotenent de rezervă a adresat de pe treptele catedralei, mulțimei ce era adunată acolo, cuvinte de însuflețire, încheind: „Dacă nu vom ști să ne apărăm drepturile noastre sfinte, nu mai merităm să mai purtăm uniforma militară".

In piața Unirii s'a întrunit tot ce este românesc în Sibiu, în frunte cu unitățile premilitare, formând un impunător cortegiu, care a parcurs străzile principale, cântând cântece patriotice. In fața reședinței metropolitane cortegiul s'a oprit și a făcut o insuflețită manifestație de simpatie pentru mitropolitul Bălan, consilier regal, care a apărut la geam și a adresat mulțimii cuvinte de înalt patriotism.

A mai vorbit d. general Georgescu Pion.

La ora 6 d. a., s'au repetat aceleași demonstrații, pe străzile principale.

Demonstrațiile au decurs în cea mai deplină ordine și disciplină națională.

MANIFESTAȚIA DE DUMINICĂ DIN CAPITALĂ

La statuia lui Mihai Viteazul.— La domiciliul d-lui Iuliu Maniu.—Cuvântarea d-lui Sever Bocu

Un numeros grup de ardeleni la care s'au alăturat cetățeni din toate straturile societății românești, a manifestat aseară în fața statuiei lui Mihai Viteazul.

Grupul a pornit apoi pe bul. Brătianu cu intențiunea să manifesteze pe calea Victoriei, prin str. C. A. Rosetti. Aci au intervenit forțele polițienești, spre a împrăștia pe manifestanți.

Mulțimea a luat-o pe bul. Brătianu, calea Dorobanților, până la domiciliul d-lui Iuliu Maniu.

Aci, un ardelean, d. Alexandrescu a rostit câteva cuvinte, mulțimea strigând: NU DAM ARDEALUL! S'a cântat apoi „Deșteaptă-te române" și „Pe-al nostru steag".

D. SEVER BOCU, fost ministru, a spus că toată țara trebuie să fie în picioare, ca un singur român. Toată populația Capitalei trebuie să arate țării întregi, că nu se poate lăsa să dispară Ardealul, care este leagănul românismului. Toată țara să fie mobilizată. Ardealul nu poate fi dat.

Treziți-vă din letargie ca să salvăm Ardealul. Dușmanii neamului românesc au văzut cum am părăsit Bucovina și Basarabia, și că acum părăsim și Ardealul. Prea de mult tăcem, prea de mult patriotismul este încătușat.

Poporul român nu poate fi dezonorat. A fost destul rușinea care am suferit-o, că fără vărsare de sânge, am dat Basarabia.

Dela locuința d-lui Maniu manifestanții s'au îndreptat spre legația Ungariei, unde au manifestat ostil.

Grupul continuându-și drumul a ajuns iarăși în str. C. A. Rosetti, colț cu bul. Brătianu, unde poliția i-a împrăștiat.

DATE STATISTICE PRIVITOARE

LA CÂTEVA JUDEȚE DIN NORDUL TRANSILVANIEI

I. MARAMUREȘ

Prin tratatul dela Trianon istoricul ținut românesc al Maramureșului a fost frânt în două. Partea de sud cu o suprafață de 3381 kmp. (din peste 10.000 kmp. cât a avut fostul comitat), a fost atribuit României pe temeiul principiului naționalităților, cu 56 de comune și orașul Sighet.

Lăsând la o parte orașul Sighet, care are o populație amestecată, cu o majoritate evreiască, în cele 56 de comune Românii formează majoritatea covârșitoare.

După întâiul recensământ român făcut în 1923, populația rurală a Maramureșului a fost de 150.342 locuitori, dintre care 100.384 ROMANI și numai 6200 MAGHIARI.

(In harta etnografică a maghiarului Balogh Pál, din 1902, în comitatul întreg al Maramureșului, figurează numai două limite etnice: română și ruteană. Nu figurează limita etnică maghiară din cauza numărului neinsemnat al maghiarilor).

Dacă ținem seama și de numărul Românilor maramureșeni, rămași în fosta Rusie subcarpatică, intrată în posesiunea Ungariei, în 1938, — circa 30.000 suflete — numărul total al Românilor din Maramureș trece astăzi de 150.000.

La începutul sec. XIX, după statistica publicată de maghiarul Magda Pál, în 1809, au fost în întreg ținutul Maramureșului 51 COMUNE ROMANEȘTI și numai 5 (cinci) maghiare. După recensământul din 1930: populație totală 161.675 locuitori, repartizați astfel după naționalități: 93.207 români; 11.174 maghiari; 3269 germani; 33.828 evrei și 20.127 alți.

II. SATU MARE

Prin tratatul dela Trianon fostul comitat Satu Mare (6491 kmp.) a fost împărțit în două: partea de vest cu populația majoritară maghiară, a rămas Ungariei, iar partea de est cu populața majoritară română, a fost atribuită României, împreună cu partea de sud a fostului comitat Ugocea, locuită în majoritate de români, — formând jud. Satu Mare cu o suprafață de 4902 kmp. Județul Satu Mare a avut după întâiul recensământ român din 1923 o populație totală de 368.694, dintre care:

197.291 ROMANI și numai 94.600 Maghiari.

Populația sa rurală a fost socotită atunci la 262.694, dintre care 164.991 ROMANI și numai 57.000 Maghiari.

După recensământul din 1930: populația totală 341.958 locuitori. Repartiția pe naționalități: 188.514 români; 92.728 maghiari; 24019 germani; 26.339 evrei; 10.358 alți.

III. JUD. SALAJ

In ținutul românesc al Sălajului, după lucrarea statistică a lui E. A. Bielz din 1857, au fost în acel an, 6 târguri și 258 de sate cu 173.579 loc., dintre care 114.358 Români și numai 50.080 maghiari.

După recensământul ungar din 1890, în fostul comitat Sălaj cu o suprafață de 3628 kmp. a fost o populație totală de 191.267 loc., dintre care 117.711 ROMANI (61.57 la sută) și 67.275 maghiari și evrei (35,19 la sută). După ultimul recensământ ungar din 1910 jud. Sălaj a avut o populație totală de 215.193 loc., dintre care 134.799 ROMANI și 65.811 maghiari și evrei.

După recensământul din 1930: populația totală 247.957. Repartiție pe naționalități: 155.985 români; 71.525 maghiari; 1350 germani; 8341 evrei; 10.755 alți.

IV. JUD BIHOR

Prin tratatul de la Trianon fostul comitat al Bihorului care avea o suprafață de 10.961 kmp., a fost împărțit și el în două: partea de vest cu majoritate ungară, a rămas Ungariei, iar partea de est, cu o suprafață de 5709 kmp. a fost atribuită României, pe temeiul principiului naționalităților.

Dintre orașe, mare parte cu populațiune amestecată, din cauza infiltrațiilor străine din ultimele decenii, Careii Mari a fost un centru însemnat românesc. Până la 1330 el a fost locuit numai de Români.

Populația rurală a fost și în trecut ca și astăzi în majoritate covârșitoare românească.

După recensământul român din 1923, din totalul populației rurale a acestui județ de 423.868 loc., s'au înregistrat 287.570 Români și 120.000 maghiari. După recensământul din 1930: populație totală 540.472 loc. Repartiție pe naționalități: 324.215 români; 170.086 maghiari; 2433 germani; 23.861 evrei și 19.877 alții.

V. JUD. NASAUD

Vechiul ținut românesc al Bistriței și Năsăudului cu o suprafață de 4332 kmp., a avut după recensământul ungar din 1890 o populație totală de 104.737 loc., dintre care 70.466 ROMANI (67.34 la sută) și numai 4.994 maghiari (4.77 la sută) și după recensământul ungar din 1910, 114.607 loc. în total, dintre

(Continuare in pag. 2-a)

REZERVIȘTI LĂSAȚI LA VATRĂ IN IUGOSLAVIA

Belgrad, 1 Septembrie (Telegraph-Orient). — In ultimele zile un mare număr de rezerviști au fost lăsați la vatră. Se crede că această măsură s'a luat în urma destinderii în situația internațională din această regiune a Europei.

ARDEALUL ROMÂNESC

NĂSĂUD. Com. Leșu,

UN COMUNICAT
AL D-LUI MINISTRU DE INTERNE

Ministrul de interne comunică:

Țara a manifestat timp de trei zile nețărmurita sa durere în fața sentinței dată la Viena.

Pătruns de aceleași sentimente, am privit cu toată îngăduința aceste manifestațiuni, atât timp cât ele au fost exteriorizate, cu cunoscuta noastră cumințenie și cu demnitate.

Și mai ales am privit cu inima sfâșiată, imensa durere a fraților noștri ardeleni, care este și rămâne cu adevărat cea mai mare.

In ultimul moment aceste manifestațiuni încep a pierde din cumințenia ce trebue păstrată și din demnitate.

Pentru a evita exploatarea durerii noastre de către inconștienți și iresponsabili, am hotărât să opresc de astăzi înainte orice manifestație publică, iar acelora cari caută să organizeze asemenea manifestații și să atițe spiritele, să le aplic cele mai aspre sancțiuni prevăzute de legile în vigoare.

Ministrul internelor,
General, David Popescu

GROAZNIC ACCIDENT DE AVIAȚIE IN STATELE-UNITE

SUNT 25 DE MORȚI

New-York, 1 Sept. (Rador). — Corespondentul agenției D. N. B. anunță:

Un avion s'a prăbușit Sâmbătă noapte, în timpul unei furtuni puternice, la 60 kilometri spre nord-vest de Washington, pe teritoriul statului Virginia, nu departe de localitatea Lovettsville.

Echipagiul, format din patru persoane, precum și 21 de pasageri au pierit în acest accident.

Printre pasageri se crede că se găsea și senatorul Lundeen.

Acesta este cel mai impresionant accident de aviație, înregistrat în istoria aviației comerciale americane, dat fiind numărul mare al morților.

Se crede că avionul a fost trăznit în timpul sborului. In momentul când a atins pământul, avionul era cuprins de flăcări, iar rezervoriile de benzină au făcut explozie.

O PROBLEMĂ DE ORDINE SOCIALĂ

Problema locuințelor formează azi una din cele mai de seamă preocupări ale tuturor celor loviți de necurmata scumpire a traiului. Situația aceasta, la care se adaogă sporirea taxelor fiscale, lovește de o potrivă și pe proprietarii și pe chiriașii cu venituri fixe, ori cu mijloace de existență reduse.

Față de multe exagerări în ce privește sporirea chiriilor și față de necesitățile impuse de clipele pe cari le trăim, guvernul are datoria să reglementeze fără întârziere, cu un discernământ echitabil, chestiunea PRELUNGIRII PE UN AN A TUTUROR CONTRACTELOR DE INCHIRIERE, cari privesc categoriile de chiriași în imposibilitate de a plăti sporurile exagerate cerute de unii proprietari.

IN CORPUL ZIARULUI: CE S'A PETRECUT LA VIENA

— Cuvântarea dela radio a d-lui ministru Valer Pop —

CHESTIUNILE INTERNAȚIONALE
PRIVITOARE LA NAVIGAȚIA PE DUNĂRE VOR FI DISCUTATE IN CURÂND LA VIENA

Berlin, 1 Sept. (Rador).— Corespondentul agenției „Stefani" transmite:

In urma unei invitații ce le-a fost adresată de guvernul german, experții țărilor interesate se vor reuni în curând la Viena într'o conferință, pentru a examina chestiunile internaționale privitoare la navigația pe Dunăre.

BULETIN ARHEOLOGIC ȘI NUMISMATIC

DOLIUL ȘTIINȚEI NAȚIONALE

de CONST. MOISIL

Pierderile de teritorii, pe care le-a suferit în ultima vreme țara noastră, au sfâșiat inimile tuturor Românilor nu numai pentru că ni s'a distrus unitatea națională, dar și fiindcă ni s'au luat câteva centre importante, unde se desvolta o activitate intensă în toate domeniile științei, cum și un mare număr de așezări și monumente antice, rămășițe scumpe dela strămunii și strămoșii noștri și cari constituiau tot atâtea dovezi necontestate despre persistența noastră veșnică pe acest pământ.

Monetă dacă din jud. Someș

In Basarabia, pe lângă însăși capitala provinciei, am pierdut o serie de stațiuni străvechi dace, cari începuseră să fie cercetate cu mult succes de oamenii noștri de știință. De asemenea, mărețele cetăți moldovenești dela vadurile Nistrului, cetăți ridicate de Domnii țării deasupra altor întăriturii antice. Apoi atâtea ctitorii religioase ale Domnilor și boierilor moldoveni, atâtea localități amintitoare de lupte dârze purtate de strămoșii noștri de acolo pentru păstrarea pământului și ființei lor naționale.

Ceramică dacă din Secuime

Bucovina de nord am pierdut-o și pe ea, împreună cu orașul de capitală Cernăuții, unde în cei 20 de ani de stăpânire românească mișcarea științifică și culturală devenise mai puternică decât oricând mai înainte.

Și aci am lăsat în mâinile străinilor numeroase stațiuni de cea mai autentică civilizație dacă și urme importante de cultură romană și veche românească. Toate acestea n'au nici o legătură cu trecutul și cultura noilor stăpânitori, pe cari de altfel nimic nu-i leagă de acest pământ.

Cât privește Transilvania, am fost nevoiți să cedăm nu numai un număr de județe curat românești, cari și-au păstrat caracterul etnic în decursul tuturor veacurilor, dar a trebuit

Medalion roman funerar din Sângeorz (jud. Năsăud)

să întrerupem brusc minunata și rodnica activitate culturală și științifică națională, pe care o exercita cu atâta strălucire și în toate domeniile, universitatea din Cluj. Importantele și bogatele institute ale facultăților de știință, de litere, de medicină și de drept, de pe lângă această universitate, nu vor mai servi de acum înainte știința românească, iar muzeele și colecțiile de tot felul vor fi utilizate în alte scopuri, decât ale noastre. Publicațiile savante, pe cari le redactau profesorii și oamenii de știință de acolo — ca și cele ce apăreau la

(Continuare in pag. 2-a)